

ATHENS voice

Αθήνα σήμερα: τι πόλη θέλουμε;

Της Λένας Χουρμούζη, σελ. 32

Γράφουν

Πάσχος Μανδραβέλης
8 ελληνικοί μύθοι

Σώτη Τριανταφύλλου
Απορίες

Νίκος Γεωργιάδης
Τουρκία

Ευτύχης Παλλήκαρης
Ιστορίες με χέλια

Βαγγέλης Ραπτόπουλος
5 γράμματα του Νίκου Νικολαΐδη

Σταμάτης Κραουνάκης
Οι Έλληνες που γνώρισα

Μυρτώ Κοντοβά
Για ποιον έγραψε τη «Σκανδάλη»

Τι πόλη θέλουμε;

Επανά δουλειά κάθε μέρα, νωρίς το πρωί. Ξεχώριζαν σαν γίγαντες που γύριζαν δεξιόστροφα και αριστερόστροφα μέσα στο γκρίζο του ουρανού. Μετρούσα κάθε μέρα τους δεκάδες γερανούς από το μπαλκόνι του όγδοου ορόφου στις Βρυξέλλες. Ένας καθημερινός οικοδομικός οργασμός στην καρδιά της Ευρώπης. Στην Αθήνα δεν έχω θέα. Ακούω μόνο. Κυρίως ήχους από κομπρεσέρ που, κάθε Σεπτέμβρη, λες και σε περιμένουν από τις διακοπές, ανοίγουν τρύπες στη Χαριλάου Τρικούπη και την Ιπποκράτους, αφήνοντας δρόμους με μπαλώματα. Αυτός ο Σεπτέμβρης εί-

Έχουμε βαρεθεί τις υποσχέσεις για αναπτυξιακά έργα για μια Αθήνα πιο λειτουργική. Η Α.Υ. ανοίγει το δικό της φάκελο «Αθήνα σήμερα» κι αρχίζει τη «μελέτη» μιλώντας με αρχιτέκτονες της νέας και της παλιότερης γενιάς.

Της ΛΕΝΑΣ ΧΟΥΡΜΟΥΖΗ

ναι ακόμα πιο διαφορετικός. Επίκεινται αυτοδιοικητικές εκλογές και οι γειτονιές της πόλης αργά ή γρήγορα θα μετατραπούν σε μικρά εργοτάξια.

Με το βλέμμα στο 2014

Αρχίζω μελέτη. Είμαι έτοιμη να κάνω το αριστερό κλικ και να ανοίξω τον ογκώδη φάκελο «Αττική - Αθήνα 2014». Δηλαδή, το πιο πρόσφατο και πολυαναμενόμενο πακέτο δράσεων για την αναβάθμιση του μητροπολιτικού συγκροτήματος που ανακοινώθηκε τον Ιούνιο από την υπουργό Περιβάλλοντος, Κλιματικής Αλλαγής και Ενέργειας, Τίνα Μπιρμπίλη. Ο τίτλος, όπως αναφέρει το υπουργείο, «σηματοδο-

τεί μία προσπάθεια που παρέμεινε μετέωρη μετά τους Ολυμπιακούς αγώνες, καθώς δεν μπόρεσε να αξιοποιηθεί και να ολοκληρωθεί η αναπτυξιακή ευκαιρία των Αγώνων».

Ετο φάκελο «Αττική - Αθήνα 2014» παρατηρώ τις λέξεις κλειδιά: διαμορφώσεις οδών, αναπλάσεις πλατειών, δημιουργία ή αναβάθμιση πάρκων. Αεροφωτογραφίες, σχέδια, μακέτες συνοδεύουν την κάθε περιγραφή. Από το προτεινόμενο κόστος εξάγονται συμπεράσματα για το μέγεθος του έργου. Τα πιο ακριβά: Ανάπλαση - Διαμόρφωση Λεωφόρου Βασιλίσσης Όλγας, Ανάπλαση Φαληρικού Όρμου, Δημιουργία Μητροπολιτικού Πάρκου Ελληνικού, Δημιουργία Μητροπολιτικών Πάρκων Γουδή και Ιλίσια, Μετατροπή της Πανεπιστημίου. Η ίδια υποσημείωση επαναλαμβάνεται: «Μέσα στο 2010: επικαιροποίηση μελετών και δημοπράτηση έργου», «Μέσα στο 2010 θα γίνει η οριστικοποίηση της συνολικής με-

Archanoid Architects, «οφείλουμε να διαφέρουμε από την προηγούμενη γενιά»

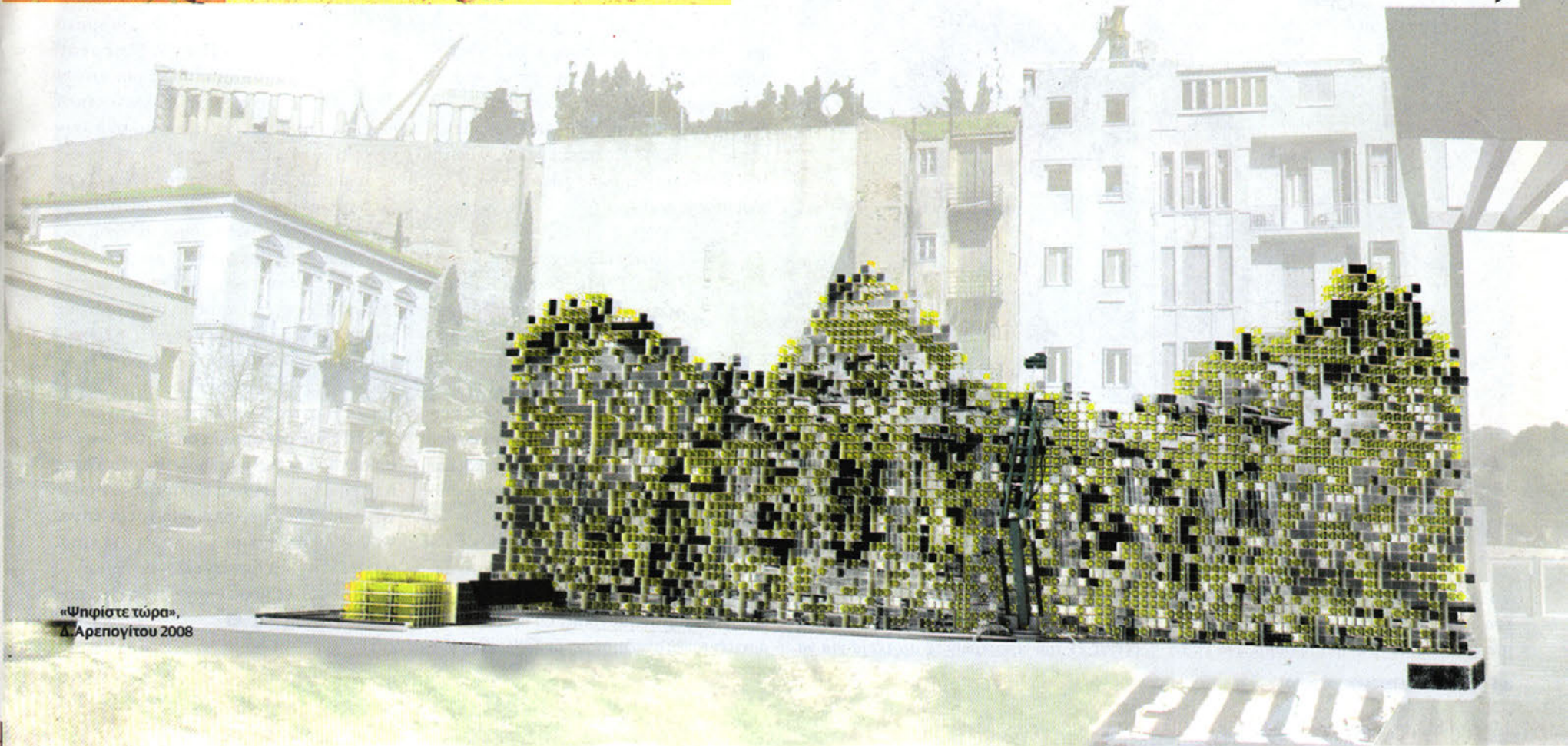
λέτης», «Μέσα στο 2010 εκπόνηση μελετών ανάπλασης για δημοπράτηση έργου».

Αναρωτιέμαι τι χρειάζονται τόσες μελέτες. Τι γίνεται αν υπάρχουν παλιότερες μελέτες, γιατί δεν τις χρησιμοποιούν και καθυστερούν τα έργα; Απευθύνομαι στον **Νίκο Μπελαβίλα**, επικουρό καθηγητή και μέλος του Εργαστηρίου Αστικού Περιβάλλοντος του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, που συμμετείχε ως πολεοδόμος-χωροτάκτης στο σχεδιασμό του Μητροπολιτικού Πάρκου στο Γουδί, για να μου λύσει την απορία. Υποστηρίζει ότι οι αρχιτεκτονικές μελέτες αλλάζουν συχνά και καθυστερεί η εκπόνηση των έργων: «Δεν υπάρχει συνέχεια στην πολιτική περιβάλλοντος. Δεν υπάρχει μια ενιαία συμφωνημένη κοινή λογική από τους διάφορους υπουργούς. Απλά κάθε φορά εμφανίζονται αυτοσχεδιασμοί. Κάποια από τα προτεινόμενα έργα στο νέο ρυθμιστικό σχέδιο δεν είναι ούτε άγνωστα ούτε καινούργια. Για παράδειγμα, η μελέτη για το Μητροπολιτικό Πάρκο Γουδιού υπάρχει από το 1999 με εντολή του αρμόδιου υπουργού. Η μελέτη έφτασε σε πλήρες τεύχος σχεδίου νόμου, σε πλήρες τεύχος περιγραφής του φορέα, και ακόμα δεν έχει υλοποιηθεί τίποτα από όλα αυτά. Έτσι, αν και νομοθετημένο ως πάρκο πρασίνου, δέχεται τις επεκτάσεις των οικοδομών των υπουργείων ή του κάθε αυθαιρέτου. Άλλο παράδειγμα, ο Φαληρικός Όρμος έχει τέσσερις ή πέντε μελέτες επάνω του από τη δεκαετία του '80 μέχρι σήμερα! Τα ίδια και με το πάρκο του Ελληνικού. Αν και νομοθετημένο ως πάρκο πρασίνου, σήμερα συζητιέται ως αστικός πόλος...». Ο κ. Μπελαβίλας γενικώς εκτιμά ότι οι τάσεις κάθε εποχής επηρεάζουν τις μελέτες:

«Οριομένα από τα έργα στο νέο ρυθμιστικό είναι πολύ σοβαρά και καλό είναι να γίνουν. Όπως, για παράδειγμα, η πεζοδρόμηση της Πανεπιστημίου. Ένα μεγάλο έργο που έχει δρομολογηθεί από τον καιρό του Τρίτου και είναι πια ώριμο. Υπάρχουν, όμως, άλλα έργα τα οποία προστέθηκαν χωρίς να συγκροτούν μια ενιαία λογική. Κάπως, δηλαδή, ακολουθώντας τις τάσεις της κοινής γνώμης, το πακέτο των έργων του ΥΠΕΚΑ έχει βάλει μαζί με τα σοβαρά και τα απαραίτητα έργα που αναγγέλθηκαν κυρίως για να αντιμετωπίσουν το θυμό της κοινής γνώμης».

Με το βλέμμα της νεότητας

Τι «ρόλο» όμως καλούνται να παίξουν οι νέοι αρχιτέκτονες στο σχεδιασμό της «νέας Αθήνας»; Έχουν ιδέες και θα ήθελαν, όπως μας είπαν, να τις δουν να υλοποιούνται. Με την ευκαιρία της **6ης Μπιενάλε Νέων Ελλήνων Αρχιτεκτόνων**, ό,τι πιο «καινούργιο» στην αρχιτεκτονική συζήτηση και μελέτη, που παρουσιάζει το Μουσείο Μπενάκη (16/9 - 17/10), επικοινωνήσαμε με τους **Archanoid Architects** (**Φ. Βασιλάκης, Δ. Γουρδούκης, Κ. Τριφονίδου, Θ. Χριστοφορίδου**) που μαζί με τον **Β. Ντόβρο** βραβεύτηκαν με ειδική μνεία σε διαγωνισμό του ηλεκτρονικού περιοδικού «**greekarchitect.gr**» (συμμετέχουν στην έκθεση με το τρισδιάστατο γράφημα, που σε πραγματικό χρόνο εμφάνιζε τα αποτελέσματα ψηφοφορίας για τις πίσω όψεις των διατηρητέων κτιρίων επί της Διονυσίου Αρεοπαγίτου· είναι τα κτίρια που «περιορίζουν» τη

«Ψηφίστε τώρα»,
Δ. Αρεπογιού 2008

θέα του Μουσείου της Ακρόπολης). «Αντί να αποφασίσουμε εμείς για το μέλλον των κτιρίων σκεφτήκαμε να υπάρχει μια πλατφόρμα μέσα από την οποία οι επισκέπτες του μουσείου να εκφράζουν την άποψή τους». Κι αυτό γιατί ως νέοι αρχιτέκτονες πιστεύουν στη συμμετοχή του πολίτη και στην αμφίδρομη επικοινωνία. «Οφείλουμε να διαφέρουμε από την παλιότερη γενιά. Για παράδειγμα, ας πάρουμε το πρότζεκτ που πα-

Δεν υπάρχει συνέχεια στην πολιτική περιβάλλοντος, απλά κάθε φορά εμφανίζονται αυτοσχεδιασμοί.
-N.M.

Νίκος Μπελαβίλας

6η Μπιενάλε: νέοι αρχιτέκτονες με απαντήσεις στις προκλήσεις της πόλης

ρουσιάζουμε στην Μπιενάλε. Το διαφορετικό είναι ότι δεν σχεδιάζουμε ένα αντικείμενο, ένα κτίριο. Σχεδιάζουμε μια διαδικασία, μια πλατφόρμα, για να τη

χρησιμοποιήσει κάποιος άλλος, πολίτης, αρχιτέκτονας. Είναι σα να θέτουμε τα πλαίσια στα οποία μπορεί να κινηθεί κάποιος. Τους δίνεις εκ των προτέρων τα στοιχεία για να

προκύψει μετά το αποτέλεσμα. Το θετικό είναι ότι είμαστε αρκετοί που ασχολούμαστε με νέα πράγματα. Υπάρχει κινητικότητα. Για την ανταπόκριση της πολιτείας είναι μάλλον νωρίς. Ίσως αυτά που προτείνουμε να είναι λίγο δυσνόητα σε πρώτη φάση και λόγω του χάσματος γενεών».

Η Ε. Ιωαννίδου μαζί με τους Κ. Γρίβα, Ρ. Μεθενίτη και Γ. Παρασκευόπουλο δούλεψαν μαζί για την πλατεία Ηρώων της Ελευσίνας. Το project, λένε, ήταν «η ευκαιρία να ανακαλύψουμε ότι μοιραζόμαστε ένα κοινό όραμα για το σύγχρονο αστικό τοπίο. Ένα όραμα πολύ πιο διεθνές και παγκόσμιο. Οι νέοι αρχιτέκτονες σήμερα στην Ελλάδα μετέχουν περισσότερο από πριν στο διεθνές αρχιτεκτονικό γίγνεσθαι, χωρίς αυτό απαραίτητα να σημαίνει ρήξη με το παρελθόν και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ελληνικής αρχιτεκτονικής. Οι νέοι Έλληνες αρχιτέκτονες αναζητούμε, δηλαδή, νέες ιδέ-

ες που μπορεί να αφηγούνται και πράγματα παμπάλαια, νέες τεχνικές και υλικά που μπορεί να σημαίνουν απλώς την επανάχρηση ενός αντικειμένου ή μιας ιδέας, σαν μια νοητική και πραγματική μορφή ανακύκλωσης. Ίσως να μιλάμε για μια μορφή θεώρησης της αρχιτεκτονικής από μια κάπως διαφορετική οπτική γωνία και προοπτική, που περιλαμβάνει ένα μεγαλύτερο σύνολο πραγμάτων και δηλώνει μια διάθεση εξωστρέφειας, ξεφεύγοντας από τα στενά τοπικά όρια. Επίσης, σε σχέση με άλλες γενιές, καλούμαστε να τροφοδοτήσουμε την κοινωνία όχι πλέον με το ουτοπικό όραμα της δημιουργίας μιας νέας αρχιτεκτονικής και μιας νέας κοινωνίας, που τόσο αδηφάγα σπαταλήθηκε και οδήγησε σε αδιέξοδα, αλλά μάλλον κάνοντας κάτι καινοτομικό σε ρεαλιστικές βάσεις, όπως σωτήριες επεμβάσεις στις δεδομένες καταστάσεις του σύγχρονου αστικού ιστού. Στο δυσοίωνα της αρνητικής διαπίστωσης ότι η σύγχρονη πραγματικότητα δεν προσφέρει τις προϋποθέσεις για παραγωγή αρχιτεκτονικού έργου σε κλίμακα τέτοια ώστε να δίνεται στους νέους αρχιτέκτονες η δυνατότητα να δοκιμάσουν τις ιδέες τους, αντιπαραβάλλουμε τον αντίλογο ότι η σύγχρονη πόλη προσφέρει, παρ' όλα αυτά, προκλήσεις στις οποίες μπορούμε να δώσουμε πειστικές και ευφάνταστες απαντήσεις. Έτσι ως μικρές ανατρεπτικές πράξεις που μπορούν να αφυπνίσουν το εφησυχασμένο βλέμμα του περαστικού, ή ακόμα να αποτελέσουν την αφορμή για πρωτοβουλίες σε συλλογικό επίπεδο, αντιμετωπίζοντας προκλήσεις που σχετίζονται με την επανάχρηση του γερασμένου κτιριακού δυναμικού, με την «οικονομία» ενέργειας και πόρων, τη μη κατασπατάληση των ύστατων ευκαιριών για την πόλη και τον οικιστικό κατακερματισμό της υπαίθρου».

Μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες και τον Καλατράβα, η πολιτεία αλλά και ιδιωτικοί φορείς στράφηκαν σε διάσπαρτα αρχιτεκτονικά ονόματα (Ρέντσο Πιάνο, Μπερνάν Τσουμί) για να χτίσουν στην Αθήνα, ενώ πολιτιστικοί φορείς, όπως για παράδειγμα το Μουσείο Μπενάκη, χρόνια τώρα με συνέπεια φιλοξενούν εκθέσεις με θέμα την αρχιτεκτονική. «Πες μου πώς χτίζεις, να σου πω ποιος είσαι», θυμάμαι τα λόγια του κορυφαίου αρχιτέκτονα Άρν Κωνσταντινίδη. Με την αρχιτεκτονική, έλεγε, διαμορφώνουμε τον τρόπο ζωής που μας χρειάζεται και που μας ταιριάζει. Το χωροταξικό μέλλον στον ασφυκτικό ιστό της Αθήνας δεν αφήνει κανέναν αδιάφορο. Η αναγγελία δημόσιων έργων, οι μελέτες για την ανάπλαση γειτονιών, ξεσπώναν και θα ξεσπώνουν συζητήσεις ή αντιδράσεις, ειδικά μάλιστα όταν οι αναγγελίες δεν μετουσιώνονται σε έργα. Φαίνεται ότι έχουμε ωριμάσει πια και η αρχιτεκτονική δεν αντιμετωπίζεται ως μόδα, αλλά ως μέσο για να αλλάξει η πόλη. Και η ζωή μας. **Α**